

ואתה תדבר אל כל חכמי לב... ועשו בגדי אהרן לקדשו ולכהנו
 די (כ"ח, ג')

הפרשה כולה דנה בבגדי כהונה ובחינוך הכהנים, וצריך להבין א"כ למה הקדימה התורה ענין של ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור, ואיתא בספרים דהוא ע"פ מש"כ (קהלת ט') בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך לא יחסר. והבאור בזה הוא דענין השמן מורה על חכמה ומחשבת המוח כענין אמרם הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה (ברכות נו.) משא"כ בגדי כהונה מורים בעיקר על הגוף ומעשה בפועל וזה תלוי בטהרת המדות שיהיו תאומים יחדיו מחשבות המוח עם כלי המעשה וזהו סמיכות פרשת השמן עם בגדי כהונה. והנה תקנו חז"ל שפרשת זכור לעולם יבוא בשבת שלפני חג הפורים ופסקין כרב דאף אם חל פורים בע"ש מקדימין לשבת הקודם והיינו משום דכתיב והימים האלו נזכרים ונעשים, ואף דבכל סוגית הגמרא קאי הנזכרים על מקרא מגילה והנעשים על שמחה ומשתה של החג. כאן הוסיפו חז"ל ללמד דנזכרים קאי על פרשת זכור דהיינו זכירת מחיית עמלק, וא"כ מוכרח לומר דהנעשים ג"כ קאי על מחיית עמלק ממש וי"ל דקיום מצות החג דהוא יסוד של קיימו וקבלו הוא גופא הוי מחיית עמלק, והבאור בזה י"ל דמה שהקיפדו דיהי' הזכירה הקודם העשי' דלא כשמאול דיתכן בבת אחת היינו משום דהנה ידוע דרשת חז"ל על כי יד על כס יה מלחמה לד' בעמלק מדר דר דאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק והיינו משום שזהו עצם רשעת עמלק להפריד בין י"ה המורה על חכמה ובינה לר"ה דמורה על קיום מצות במעשה וידוע דחצי ממלת מצוה הוא בא"ת ב"ש י"ה וזהו מעשה עמלק דאינו לוחם נגד החכמה שבמוח ורק קרן בדרך בקיום המצוה בפועל וזוהי מילתן כנגד שמים נמצא דפעולתו הוא להפריד בין הדבקים וע"ז באה התקנה בדוקא שיהי' נזכרים ונעשים היינו המחשבה שבמוח יגיע לידי ביצוע במעשה קיום המצוה בפועל, כנ"ל בשמן ובגדי כהונה. ויש לצרף לזה גם ענין ולא יזח החושן מן האפד דכתבו הספרים דאפד בגמטריא פה והחושן הוא על לב אהרן והיינו דיהי' פיו ולבו שווין ואל יזח החושן מן האפד וכן י"ל דלא יתפרד המשחבה שבמח מכלי המעשה בקיום המצוה.

פנינים משלחן הגר"א

(2)

כח.לג. פתוחי חותם קודש לה' ^{כ"ה}

יש לומר על דרך רמז, על פי מה דאיתא בגמרא (תענית ב, א) ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו לשליח, מפתח של חיה דכתיב ויפתח ה' את רחמה, מפתח של גשמים דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, מפתח של תחיית המתים דכתיב בפתחי אני את קברותיכם. וידוע דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא, וכאן רמזה לנו תורתנו הקדושה הענין הזה.

"פתוחי חותם", ר"ת חיה תחיה מטר [נ"א: מים], "קודש לה'", רוצה לומר שפתוחי [היינו מפתחות] חותם קודש הם לה', ולא נגע בהם זר.

(ילקוט אבנים, עמ' 66. "שמעתי בשם הגר"א. בקול דודי חניא זה בשם ר"י איבשיץ)

והא דרבי חנינא בן תרדיון הכי איתא התם (ע"ז יח א); כשחלה רבי יוסי בן קסמא, אמר לו רבי חנינא בן תרדיון, מה אני לעולם הבא. אמר לו, כלום מעשה בא לידך. אמר לו, מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה, וחלקתי לעניים. אמר לו, אם כן מחלקך יהא חלקי, ומגורלך יהא גורלי, עד כאן. ונראה לא שבשביל מצוה זאת יזכה לעולם הבא, רק שראה בקיום מצוה אחת כתקנה מאד שהיה מחמיר בה, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בעצמו, שמזה המעשה ראה שקיים מצוה אחת כתקנה, ומזה היה יודע שהוא צדיק גמור בקיום כל המצות, והוא בן עולם הבא.

ועוד אני אומר כי מה שאמר 'כלום מעשה בא לידך', לא שהיה רצונו לומר ממעשה מצוה אחת יזכה לעולם הבא, שאין הדבר כך. רק היה שואלו 'כלום מעשה בא לידך', שמן המעשה יש להבחין סימן בן עולם הבא. ואמר 'מעות פורים נתחלפו במעות צדקה, וחלקתי אותו לעניים'. והדבר רמז מופלג, כי מעות של פורים אינם עומדים רק לרבויו אכילה ושתייה. ואילו היה יום הזה יום שיש בו קדושה, לא היה הסעודה ענין גשמי לגמרי, שהיה זה לכבוד היום ולמעלת קדושתו. אבל אין ביום זה קדושה כלל, והאכילה והשתייה הוא דבר גשמי מענין העולם הזה, שהוא כולו גשמי. ונתחלף מעות אלו במעות עניים. שמעות עניים הפך זה, כי העני ידוע שאין לו עולם הזה כלל, ואין נהנה מטובת עולם הזה. ונתחלפו לו מעות פורים - שהוא הכל עולם הזה - במעות עניים, שאין להם חלק בעולם הזה, וחלק הכל לעניים. ודבר זה רמז שהוא יחליף העולם הזה בעולם הבא, ולא יהיה לו חלק כלל בעולם הזה, וכל חלקו שהיה ראוי לו בעולם הזה - שמור לו לעולם הבא. וכמו שהיה באמת לרבי חנינא בן תרדיון הצדיק הקדוש, שהיה נשרף וספר תורה עמו (ע"ז יח א), ולא היה חלקו בעולם הזה, רק הכל שמור לו לעולם הבא. ועל זה אמר 'אם כן מחלקך יהא חלקי', כי סימן יש לו שחלקו שהיה ראוי לו בעולם הזה - הוא שמור לו לעולם הבא.

כג

מסכת אבות פרק ג' הלכה ג' (4)

מתוך תשובה לשואל אחד לביאור לדברי המהר"ל בתפארת ישראל פרק ה'.

דברי הגר"א... כי יום כפורים היינו שיום כיפור הוא כמו פורים. וכתב על זה הגר"א. כי בכל יום טוב קובע הוא המהלך של מחצה לשם ומחצה לכם. ובודאי דיו"כ חסר הוא צורה זו, שהרי אין בו לגמרי המחצה לכם. ועל כן באה השלמה ליו"כ ע"י פורים, שאין בו שום חיוב של מחצה להשם. באופן שיו"כ ופורים מהוים ביחד צורה של שלמות, שכן על ידי צרופם נוצרה השלמות של מחצה להשם ומחצה לכם.

כל מי שרגיל באור-תורתו של הגר"א יודע נאמנה כי אחד המקורות לדברים הנ"ל הוא מה שאמרו בגמ' דמעיקרא כתיב במגלת אסתר, "משתה ושמחה ויו"ט" ולכסוף לא כתיב כי אם, "משתה ושמחה" בלי "יום טוב". היינו משום ד, "יום טוב לא קבילו עלייהו". ואמרו על זה ד, "משתה ושמחה קבילו עלייהו, איסור מלאכה לא קבילו עלייהו". וברור הוא לכל בר-דעת, דהך שלא קיבלו עלייהו איסור מלאכה, אין זה משום שלא רצו לתת לפורים את החשיבות של איסור מלאכה אלא שאדרכה לפי ענינו של פורים עדיפות הוא אצלו שהוא מותר במלאכה. והיינו כדברי הגר"א. דאדרכה זו היא צורת השלימות המיוחדת לפורים דוקא, שכל כולו הוא משמש בכחינת ה, "מחצה לכם". ואם היה בו איסור מלאכה, שוב היה בו גם ל, "השם" מלבד המחצה, "לכם", וזה היה פוגם בעצם מהותו של פורים. ואיסור מלאכה לא קבילו עלייהו דוקא מצד העדיפות שיש בפורים שהוא משמש השלמה ליום-כפור. באופן ששלימותו של פורים הוא דוקא בזה שאין בו כלום שאינו "לכם". ונמצא שענינו של פורים הוא דוקא מצד מציאות עולם הזה לישראל, ולעומת זאת מהותה של העניות הוא בהעדר עולם הזה מישראל. והם הם דברי מהר"ל כי מעות פורים שנתחלפו במעות עניים מורים על התמורה מן העולם הזה אל עולם חכא.